

Ε. ΑΡΡΙΑ

Διευθυντού της Συμφωνικής *Ορχήστρας
του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Γενεύης

ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΡΕΛΛΙ

Ανάμεσα στους διάσημους μουσικούς, ο 'Αρχάγγελος Κορέλλι κατέχει μιὰ ξεχωριστή θέση. Οι συνθέσεις του είναι λίγες γιατί άντλούσε την θιμνωσή του αποκλειστικά από τη μοναδική αγάπη που ένιωθε για τ' όργανό του, τὸ βιολί. Κι όμως η επίδραση που άσκησε με τὰ έργα του διαρκής. Πρίν άπ' αυτόν τὸ θεμάσιο αυτό οργανο-

δημιούργημα τῆς μεγαλοφυΐας τῶν οργανοποιῶν τῆς Κρεμόνας, έμμενε παραγωνισμένο κανείς δέν είχε άνακαλύψει τις έκφραστικές του δυνατότητες. Μά ὁ Κορέλλι, με τήν καθαρότητα του παιζιματός του και τήν ευγένεια τῆς μελωδίας του άποκάλυψε πῶς μονάχα τὸ βιολί μπορούσε νά έξισωθεί με τήν ανθρώπινη φωνή....

Γεννήθηκε στήν παλιό πολίχνη Φουζιζιάνο, κοντά στήν Μπολόνια, στις 17 Φεβρουαρίου του 1653. Δέν έχουμε κομιά άκριβή πληροφορία για τή νεανική ηλικία αυτού του καλλιτέχνη που άργάερα τόν άποκάλεσαν «Όμηρο του βιολιού». Ξέρουμε μονάχα πῶς σ' ἠλικία δεκατριῶν ετών πῆγε στή Μπολόνια γι νά σπουδάσει μουσική και πῶς ήταν μόλις δεκαεφτά χρονῶν όταν τιμήθηκε με τὸ προνόμιο νά γίνει δεχτός στήν τότε αούστηρ Φιλαρμονική 'Ακαδημία τῆς πόλης αούτης. Μά από κείνη τῆ στιγμή και για πέντε χρόνια, χάνουμε τὰ ίχνη του. Τὸ 1691 όμως τόν βρίσκουμε στή Ρώμη άπ' όπου δέ θά ξαναφύγει τίς. Τότε παρουσιάζει τὸ πρώτο του έργο: δώδεκα συνάτες για δώδεκα βιολιά και όργανο, αφιερωμένες στή Χριστινά τῆς Σουηδίας, πριγκήπισσα που τῆς άρεσε ἡ έπίδειξη και που προστάτευε τις τέχνες και τὰ γράμματα.

Ἡ λαμπρή έπιτυχία αυτού του έργου βάζει τελειω-

τικά τόν Κορέλλι στὸ δρόμο τῆς οργανικής μουσικής. Συνθέτει τρία βιβλία άκόμη και δώδεκα συνάτες σέ τρία, που δημοσιεύονται κάθε τέσσερα χρόνια. Αούτῆ ἡ παραγωγή του, που παρουσιάζεται κατ' άραία κανονικά διαστήματα, μαρτυρεί τήν έγνοια που έχει ὁ μουσικός αούτος νά μεν παρουσιάζει παρά άωμα και τέλεια έργα. Είναι βέβαιο πῶς κανείς άκόμη της τότε δέν μπορούσε νά δώσει στόν ἦχο του βιολιού τόση πληρότητα και τόση λυγρόδα....

Τὸ 1700 είναι μιὰ μεγάλη χρονολογία στήν ιστορία τῆς μουσικής. Ὁ Κορέλλι δημοσιεύει τὸ έργο του **opus V**: Δώδεκα συνάτες για βιολί κι έναρίθμο μπάσο, μνειαμειώδες έργο, που βρήκε σ' ὄλη τήν Εύρώπη τεράστια άπήχηση. Στήν 'Αγγλία τὸ δνομα του 'Αρχάγγελου Κορέλλι συμβολίζει από τότε τήν Ιταλική μεγαλοφυΐα. Ὁλόκληρες οικογένειες ζούν εκεί από τήν αντιγραφή αούτων τῶν περιφημων συνατών του, που ὅλος ὁ κόσμος θέλει νά τις άκούσει και νά τις έχει. Στή Γαλλία τὸ **opus V** προκαλεί πραγματική άναστάτωση στήν κοινωνική θέση που κατείχαν τότε οί βιολιονιστες: γιατί ὡς εκείνη τῆν έποχή, τὸ βιολί ήταν ένα περιφρονιμένο όργανο, που παιζόταν μονάχα από λακές και από πλανόδιους όργανοπαίτες.

Ἐτσι ἡ συνάτα του Κορέλλι τὸ έξευγενίζει εαφνικά. Φιλόμουσοι πριγκητες ένθουσιάζονται, όπως ὁ δούκας τῆς 'Ορλεάνης, που βάζει τρία βιολιά και του παιζόν τὰ άλλέγκρα φουγάτα από τις συνάτες αούτες, άφου κανένας Γάλλος βιολιονιστας δέ μπορούσε τότε νά τὰ έκτελεσει μόνος του. Ποτέ τὸ βιολί δέν εϊ-

ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ ΚΟΡΕΛΛΙ

χε λάμψει με τόση λαμπρότητα, ούτε είχε τραγουδήσει με τόση γλυκύτητα· από τη στιγμή όμως εκείνη η βασιλεία του εβραϊώθηκε ασάλευτη για πάντα.

Μά ο Κορέλλι έξακολουθεί να δουλεύει σε μία καινούρια του σύνθεση, τὰ Δώδεκα κοντσέρτα γκρόσσι· καί, σά να προσιθανόνταν πώς αυτά θά ήταν ή μουσική του διαθήκη, διαρκώς τὰ έπεξεργαζόταν και δεν άποφάσιζε να τὰ δημοσιεύσει. Έντεκα χρόνια πέρασαν άπ' όταν έξέδωσε τό opus V, κι ο Κορέλλι διορθώνει διαρκώς τό έργο του, όπως μάς πληροφορεί ο φίλος του Μπολοσένα: «Η πιο μεγάλη δόξα του αιώνα μας άσχολεύεται τώρα στό να τελειοποιεί τό έκτο έργο του, πού θά δημοσιευτεί προσεχώς και θά κάμει τό όλο έργο του πιο πολύ άθάνατο». Μονάχα λίγους μήνες πριν πεθάνει ο Κορέλλι έκρινε πώς τελειωσε πιά τό έργο αυτό.

Έβουσε ειρηνικά στις 8 'Ιανουαρίου του 1713. «Πέρασε στον άλλον κόσμο, γράφει ο άνηψός του, με άγνές κι άγγελικές διαθέσεις, κι ο θάνατός του έθλιψε τη Ρώμη κι όλο τόν κόσμο».

Ίσως να μην ύπάρχει άλλη μουσική ύπαρξη, πού να φανερώθηκε πιο άρμονική και πιο ειρηνική άπ' αυτή του Κορέλλι. Ό καλλιτέχνης αυτός δε δοκίμασε καμιά όλική στενοχώρια κι έζησε προφυλαγμένος από τις θύελλες τής καρδιάς. Θέλησε να μείνει έργνης, μη μπορώντας να φανταστεί πώς θά μπορούσε να νιώσει ποτέ άλλο πάθος άπ' αυτό τής μουσικής. Στις στιγμές τής άναπαύσης του, καλλιέργησε τη φίλια και διατήρησε πάντα τη ζωηρή αγάπη πού ένωθε για τὰ έργα των μεγάλων δισκάλων τής ζωγραφικής. Σ' αυτές τις ξεχωριστές εδονίες πού του χάρισε ή φύση προστέθηκε κι ή εδνοια τής τύχης. Ό Κορέλλι είχε τήν καλοτυχία να μπει στην ύπηρεσία του Καρδινάλιου Όττομπόνι, άντικαγκελάριου τής Έκκλησίας, και να κερδίσει τήν εδνοια και τήν εκτίμησή του. Φίλος τής ζωγραφικής, του θεάτρου και προπάντων τής μουσικής, ο νεαρός αυτός καρδινάλιος έδινε στις αΐθουσες τής Καγκελαρίας φινταχτέρς δεξιώσεις. Ό Κορέλλι διορίστηκε πρώτο βιολί κι ύστερα επίσημος μουσικός διευθυντής

του και τέλος διοργανώτης των περιφημών κοντσέρτων του καρδινάλιου, πού ήταν γνωστά με τ' όνομα «Μουσικές Δευτέρες», κι όπου συγκεντρωνόταν ή εκλεκτότερη τάξη τής ρωμαϊκής κοινωνίας.

Ή Ισχυρή προστασία κι ή εκτίμηση αυτού του πρίγκιπα τής Έκκλησίας δε μειώθηκε ποτέ. «Σας Ικετεύω—γράφει μία μέρα ή Έκλαμπρότητα Του στο λεγάτο της Φεράρας—να χαρίσετε τήν προστασία σας στην οικογένεια Κορέλλι πού αγαπώ με τήν πιο στοργική και τήν πιο ξεχωριστή τρυφερότητα».

Όταν πέθανε ο Κορέλλι, ο καρδινάλιος διέταξε και τόν ταρξέφαν, μετά τόν εκλείσαν σε μία τριπλή κάσπα από μολύβι, από κυπαρίσσι κι από καστασιά, και τόν έθαψαν στην εκκλησία τής Σάντα Μαρία ντέλλα Ροτόντα· κι αυτό ήταν τό ύπερτατο δείγμα τής εκτίμησής του για τό μεγάλο νεκρό.

Αυτή ήταν, στό φωτεινό και ήρεμο ζετύλιγμά της, ή ζωή του Κορέλλι. Ό έρχομός του στάθηκε ένα θαύμα έπικαιρότητας. Ή φιλολογία του βιολιού πλανιόταν μέσα σε μία σείρα δεξιοτεχνία. Σ' τό άκροβατικό παίξιμο, πού ήταν τότε πολύ τής μόδας, ο Κορέλλι άντέταξε ένα εκφραστικό παίξιμο άσύγκριτα σοβαρό, πού τό λάμπρυνε μ' έργα ύψιστης άξίας. Καθώς είπε ο διάσημος Γάλλος βιολονίστας Καρτιέ, στό έργο του Κορέλλι ύπάρχουν όλα: ή τέχνη, ή καλαισθησία κι ή γνώση.

Λευτερόνοντας τη μελωδία από τους άλύγιστους κανόνες του κοντραπούντου και στολίζοντάς τη με μία περήφανη και ντροπαλή μαζί χάρη, ο Κορέλλι έμπασε ένα καινούριο αΐσθημα στον κλασικό ρυθμό. Έπίσης καθιέρωσε τις λογικές άρχές πού διέπουν τήν τεχνική του βιολιού, και πού τις επικαλούνται πάντα οι σχολές όλων των χωρών.

Όλόκληρο τό έργο του μοιάζει σάν διάφανο νερό, όπου άντικαθρεφτίζονται τὰ μνημεία και τὰ τοπεία τής ρωμαϊκής ύπαιθρου· τό παρελθόν και τό παρόν ένώνονται στο έργο αυτό σε μία άρμονική Ισορροπία κι άνακατεύουν σ' ένα θαυμαστό μίγμα τις άρετές τους, άρετές στοχασμού και δράσης.